Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Sääʹmi mättäättâskuávdáš
Sääʹm škooltemkõõskõs

LIIKETOIMINNAN PERUSTUTKINTO 180 OSP

TOTEUTUS- JA ARVIOINTISSUUNNITELMA 2020-2023

Linjavastaava: Jaana Seipiharju
Saamelaisalueen koulutuskeskus
Menesjärventie 4, 99870 Inari
kanslia@sogsakk.fi
www.sogsakk.fi

LIIKETOIMINNAN PERUSTUTKINTO

Sisällys

1 Perustutkinnon muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa 3

1.1 Joustavat opintopolut 3

1.2 Opintojen järjestäminen 3

1.3 Opintojen lukuvuosisuunnitelma 6

1.4 Ammattiosaajan työkykypassi 8

2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen linjaukset sekä menettelytavat 11

3 Osaamisen osoittamisen suunnittelu 13

4 Osaamisen arvioinnin toteutus ja arvioinnista päättäminen 16

5 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu 17

6 Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan suorittamisesta tai todistus osaamisesta 19

7 Salassapito ja tietosuoja 20

8 Toteutus- ja arviointisuunnitelman laadunvarmistus 20

9 Ammatilliset tutkinnon osat (145 osp), toteutus- ja arviointisuunnitelmat 21

9.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat 21

9.1.1 Asiakaspalvelu, 20 osp (106374) 21

9.1.2 Tuloksellinen toiminta, 20 osp (106390) 22

9.1.3 Työyhteisössä toimiminen, 15 osp (106391) 23

9.2 Valinnaiset tutkinnon osat 24

9.2.1 Markkinointiviestintä ja sisällöntuotanto, 30 osp (106383) 24

9.2.2 Myynti, 30 osp (106384) 25

9.2.3 Palvelumuotoilu, 15 osp (106386) 26

9.2.4. Tapahtumatuotanto, 15 osp (106388) 27

9.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008) 28

9.2.6 Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009) 29

9.2.7 Yritystoiminta Saamelaisalueella, 15 osp 30

9.2.8 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011) 34

10 Yhteiset tutkinnon osat (35 osp), toteutus- ja arviointisuunnitelmat 34

10.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (400012) 34

10.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013) 43

10.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (4000014) 44

11 Yhteisopetusajan saame 5 osp 50

LIIKETOIMINNAN PERUSTUTKINNON ALAKOHTAINEN SUUNNITELMA

1 Perustutkinnon muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Tutkintoon kuuluvana opiskelija suorittaa 35 osaamispisteen laajuisesti yhteisiä tutkinnon osia. Niistä pakollisia tutkinnon osia on 26 osaamispisteen laajuisesti ja valinnaisia tutkinnon osia 9 osaamispisteen laajuisesti. Yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on kirjattu tutkinnon perusteisiin

1.1 Joustavat opintopolut

Perustutkinto on suunniteltu toteutettavaksi peruskoulun jälkeisenä tutkintona noin kolmessa vuodessa. Opintojen eteneminen kuvataan lukusuunnitelmaan. Opiskelijan opinnot henkilökohtaistetaan heti opintojen alussa ja aikaisempi osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan, jolloin aiemmin hankittu osaaminen voi lyhentää opiskeluaikaa. Joustavat opintopolut mahdollistavat opiskelijalle myös kolmoistutkinnon suorittamisen. Lisäksi opiskelija voi opiskella yrittäjyyttä osallistumalla ns. yrittäjäopintoihin tai valita kansainvälisyyttä painottavia opintoja esim. suorittamalla työelämässä oppimista ulkomailla. Saamelaisalueen koulutuskeskus painottaa kansainvälisissä jaksoissa osaamisen hankkimista Pohjois-Kalotin alueella. Lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus saamen kielten opintoihin. Yksilölliset opintopolut kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS).

1.2 Opintojen järjestäminen

Pedagogisen toiminnan lähtökohtana on opiskelijan puuttuvan osaamisen hankkiminen ja osaamisen laadunvarmistus. Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelijalla on mahdollisuus opiskella myös tutkinnon osia kokonaisen tutkinnon sijaan. SAKK toimii yhteistyössä saamelaisalueen lukioiden kanssa, tarjoten mahdollisuutta suorittaa ammatillinen perustutkinto, lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto kolmoistutkintona. Opiskelijan kanssa käytävissä HOKS-keskusteluissa voidaan tutkia mahdollisuutta suorittaa useampi kuin yksi tutkinto opintojensa aikana. Jokaiseen perustutkintoon sisältyy johtokunnan päätöksellä vähintään 3 osp:n laajuiset saamen kielen ja kulttuurin opinnot. Opinnot sisällytetään pääsääntöisesti ammatillisiin tutkinnon osiin.

Liiketoiminnan perustutkinnon, 180 osp, muodostuminen Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa

Linkki ePerusteisiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tiedot

MERKONOMIN OPINTOPOLKU

Liiketoiminnan perustutkinto, 180 osp

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahusguovddáš
Sääʹmi mättáátâskuávdáš
Sääʹm škooultemkõõskõs

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, 145 OSP

Kaikille pakolliset tutkinnon osat, 55 osp

Asiakaspalvelu, 20 osp

Tuloksellinen toiminta, 20 osp

Työyhteisössä toimiminen, 15 osp

Valinnaiset tutkinnon osat, 90 osp

Markkinointiviestintä ja sisällöntuotanto, 30 osp

Myynti, 30 osp

Palvelumuotoilu, 15 osp

Tapahtumatuotanto, 15 osp

Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp

Yrityksessä toimiminen, 15 osp

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa, Yritystoiminta Saamelaisalueella, 15 osp

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp

Tutkinnon osa toisesta ammatillisesta tutkinnosta, 5–15 osp

Korkeakouluopinnot, 5–15 osp

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintoja tukevia opintoja 1–25 osp

YHTEISET TUTKINNON OSAT, 35 OSP

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen	pakolliset (11 osp)	valinnaiset (6 osp)
Äidinkieli (suomi/saame)	4 osp	2 osp
Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1 osp	1 osp
Vieraat kielet, englanti	3 osp	
Toiminta digitaalisessa ympäristössä	2 osp	1 osp
Taide ja luova ilmaisu	1 osp	2 osp
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen	pakolliset (6 osp)	
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen	4 osp	
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt	2 osp	
Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen	pakolliset (9 osp)	valinnaiset (3 osp)
Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen	2 osp	
Työelämässä toimiminen	2 osp	
Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet	1 osp	
Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta	1 osp	
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen	2 osp	1 osp
Kestävän kehityksen edistäminen	1 osp	1 osp
Psykologia		1 osp
Ammattiosaajan työkykypassi tutkintoa täydentävä valinnainen		

1.3 Opintojen lukuvuosisuunnitelma

LUKUSUUNNITELMA 2020-2023																
LIIKETOIMINNAN PERUSTUTKINTO		2019 - 2020					2020 - 2021					2021 - 2022				
180 osp		jaksotus					jaksotus					jaksotus				
merkonomi		L	S	L	S	L	S	L	S	L	S	S	S/L	S	S/L	S
		1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.
2 Ammatilliset tutkinnon osat, 145 osp																
2.1. Pakolliset tutkinnon osat, 55 osp																
2.1.1 Asiakaspalvelu, 20 osp (106374)																
Asiakaspalvelutaidot	4	4														
Liiketoimintaympäristöt	1	1														
Asiakaspalveluenglanti	2	2														
Asiakaspalveluruotsi	2	2														
EA1 -ensiapukurssi	1	1														
Työelämässä oppiminen *TYÖKYKYPASSI*	10	1	9													
2.1.2 Tuloksellinen toiminta, 20 osp (106390)																
Liiketoimintaprosessit	2														2	
Työvälineohjelmat	2														2	
Hinnoittelu ja kannattavuus	2														2	
Budjetointi	1															1
Kirjanpidon perusteet	2															2
Saamen kieli ja kulttuuri	3						3									
Työelämässä oppiminen *TYÖKYKYPASSI*	8															8
2.1.3 Työyhteisössä toimiminen, 15 osp (106391)																
Muuttuva ja kehittyvä työyhteisö	2		2													
Neuvottelu- ja viestintätaidot	1		1													
Työvälineohjelmat	2			2												
Näppäilytaito	1			1												
Työoikeus	1			1												
Työelämässä oppiminen	8			8												
2.2 Valinnaiset tutkinnon osat, 90 osp																
2.2.1 Markkinointiviestintä ja sisällöntuotanto, 30 osp (106383)																
Asiakaslähtöinen markkinointiviestintä	4						3	1								
Kustannuslaskenta ja budjetointi	1							1								
Sisällöntuotanto	2							2								
Viestintätoimenpiteiden vaikuttavuus, raportionti ja kehittäminen	1							1								
Digitaaliset toimintaympäristöt	3								3							
Markkinointioikeus	2								2							
Markkinointienglanti	2									2						
Työelämässä oppiminen	15									9	6					
2.2.2 Myynti, 30 osp (106384)																
Myynti- ja palvelutaito	5											5				
Myymäläsuunnittelu	4											4				
Tuotetietous	2											2				
Kauppaoikeus	2										2					
Hygieniapassi	1										1					
Ikärajapassi	1											1				
Työelämässä oppiminen	15												12	3		
2.2.3 Palvelumuotoilu, 15 osp (106386)																
Asiakkaiden ryhmittely ja asiakaskokemustiedon hankinta	3													3		
Asiakaspolun kuvaaminen ja analysointi	2													2		
Työelämässä oppiminen	10													4	6	
2.2.4. Tapahtumatuotanto, 15 osp (106388)																
Tapahtuman toteutussuunnitelma	2				2											
Tapahtuman suunnittelutyökalut	2				2											
Tapahtuman markkinointi- ja viestintätyökalut	2				2											
Työelämässä oppiminen	9					9										
	145	11	12	12	6	9	6	5	5	11	9	12	12	12	12	11

LUKUSUUNNITELMA 2020-2023																				
LIIKETOIMINNAN PERUSTUTKINTO		2019 - 2020					2020 - 2021					2021 - 2022								
180 osp		jaksotus					jaksotus					jaksotus								
merkonomi		L	S	L	S	L	S	L	S	L	S	S	S/L	S	S/L	S				
		1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.				
3 Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 35 osp																				
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp + 6 osp, (400012)																				
3.1.1. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä																				
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1							1													
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2							1													
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3						1														
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4						1														
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5								1												
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6								1												
3.1.2. Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi																				
Toinen kotimainen kieli, ruotsi 1							1													
Toinen kotimainen kieli, ruotsi 2							1													
3.1.3. Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä																				
Vieraat kielet, englanti 1											1									
Vieraat kielet, englanti 2											1									
Vieraat kielet, englanti 3											1									
3.1.4 Toiminta digitaalisessa ympäristössä																				
Toiminta digitaalisessa ympäristössä 1		1																		
Toiminta digitaalisessa ympäristössä 2							1													
Toiminta digitaalisessa ympäristössä 3									1											
3.1.5 Taide ja luova ilmaisu																				
Taide ja luova ilmaisu 1										1										
Taide ja luova ilmaisu 2								1												
Taide ja luova ilmaisu 4								1												
3.2. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp, (400013)																				
3.2.1. Matematiikka ja matematiikan soveltaminen																				
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 1								1												
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 2								1												
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 3									1											
Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 4									1											
3.2.2. Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen																				
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 1					1															
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 2					1															
3.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp + 3 osp, (400014)																				
3.3.1. Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen																				
Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 1					1															
Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 2					1															
3.3.2. Työelämässä toimiminen TYÖKYKYPASSI																				
Työelämässä toimiminen 1									1											
Työelämässä toimiminen 2									1											
3.3.3 Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet																				
Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet								1												
3.3.4 Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta																				
Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta									1											
3.3.5 Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen TYÖKYKYPASSI																				
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 1							1													
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 2						1														
Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 3						1														
3.3.6 Kestävän kehityksen edistäminen																				
Kestävän kehityksen edistäminen 1									1											
Kestävän kehityksen edistäminen 2					1															
3.3.7 Psykologia																				
Psykologia					1															
YHTEENSÄ	**35**	**1**	**0**	**0**	**6**	**4**	**6**	**7**	**7**	**1**	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**				

1.4 Ammattiosaajan työkykypassi

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammattiosaajan työkykypassi. Passin avulla tuetaan ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä vastataan oman alan työkykyhaasteisiin esim. työturvallisuuden ja – ergonomian osalta. Opiskelijaa motivoidaan ja ohjataan omaehtoiseen toiminta- ja työkyvyn ylläpitoon sekä terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Ammattiosaajan työkykypassin opinnot koostuvat neljästä teemasta ja ne sisällytetään opintoihin. Kokonaisuuden suoritettua opiskelija saa erillisen todistuksen ammattiosaajan työkyvyn osaamisesta.

Liiketoiminnan perustutkinnon opiskelijat saavat erillisen työkykypassivihkosen, johon on kirjattu osa-alueiden tarkemmat toteutustavat, ja jonka avulla he voivat seurata työkykypassin suoritusten etenemistä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ammattiosaajan työkykypassin toteutus liiketoiminnan perustutkinnossa

Teema 1: Ammatin työkykyvalmiudet

Osaamistavoitteet:

Opiskelija tiedostaa tulevan ammattinsa työkykyhaasteet ja oman toimintansa vaikutukset työkykyyn sekä osaa toimia omaa ja työyhteisön työkykyä edistävästi.

Opiskelija osaa kehittää työturvallisuutta ja työkykyä työympäristössä omien työtapojensa kautta.

Opiskelija

- havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
- toimii omassa työssään ohjeiden mukaisesti, vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi ja perustelee toimintansa
- noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita sekä varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa
- suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta
- käyttää työvälineitä, laitteita ja suojaimia asianmukaisesti
- ennakoi, havaitsee ja tunnistaa ammattinsa keskeiset työterveyttä, työhyvinvointia ja työkykyä kuormittavat sekä ergonomiaan liittyvät tekijät
- toimii sujuvasti ryhmässä ja osaa tarvittaessa käsitellä ristiriitatilanteita

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

- Toteutus asiakaspalvelun tutkinnon osassa: Asiakaspalvelun työelämässä oppimisessa

Miten osaaminen arvioidaan?

- Itsearviointi: Kerro, miten osaamistavoitteet toteutuvat osaamisessasi. Itsearviointi voidaan toteuttaa esim. kirjoittamalla, valokuvaamalla, videoimalla ja bloggaamalla.

Arviointi:
Osaaminen arvioidaan näytön arvioinnin yhteydessä, jossa tukena voidaan käyttää opiskelijan itsearviointia. Arviointi on ammatinopettajan vastuulla, arviointitietoa saadaan työpaikkaohjaajalta. Ofelaš-ohjaaja laittaa suorituksen Wilmaan.

Teema 2: Työkykyä edistävä liikunta

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle, osaa tunnistaa oman alansa fyysiset kuormitustekijät sekä osaa liikkua toiminta- ja työkykyään ylläpitäen tai edistäen. Hän osaa hakea tietoa ja tutustua terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistäviin harrastuksiin.

Opiskelija
- edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään sekä oppilaitos-/asuntolayhteisön hyvinvointia
- kehittää hyvinvointia edistäviä toimintatapojaan sekä toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä
- toimii turvallisesti ja ergonomisesti

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

- Yhteiset tutkinnon osat:
    - 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 2 (pakollinen) *LISÄKSI*
    - 1 osp Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 3 (valinnainen)

TAI vaihtoehtoisesti
- Osaaminen voidaan osoittaa myös liikunta-/kulttuuriharrastuksena, josta valmentaja/ohjaaja kirjoittaa suorituksen TAI omatoimisen harrastuneisuuden dokumentointiin voidaan käyttää erilaisia teknisiä apuvälineitä esim. Heia heia -liikuntapäiväkirja, Sport tracker, askelmittari tms.
- Dokumentoinnin ajanjakso on vähintään lukukausi.

Miten osaaminen arvioidaan?

- Em. yhteisten opintojen pakollisen tutkinnon osan osa-alueen suorittaminen hyväksytysti.
- Vaihtoehtoisissa suorittamistavoissa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.

Ofelaš arvioi suorituksen tai työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja antaa arvioinnin ofelaš-ohjaajalle, joka vie arvioinnin (hyväksytty) Wilmaan.

Teema 3: Terveysosaaminen

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden, elämäntapojen ja terveyden väliset yhteydet ja osaa ottaa ne huomioon toiminnassaan. Lisäksi hän tuntee oman alansa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja ottaa ne työssään huomioon. Hän tiedostaa omien valintojensa vaikutukset toiminta- ja työkykyynsä ja osaa hakea tarvittaessa opiskeluhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja.

Opiskelija
- tutustuu oman alansa yleisimpiin terveyshaittoihin sekä terveyttä ja opiskelukykyä kuormittaviin tekijöihin, perehtyy arjen taitoihin

- etsii tietoa fyysiseen, ravitsemukselliseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä, arvioi ja soveltaa tätä tietoa, laatii hyvinvointisuunnitelman ja noudattaa sitä
- toimii työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa sovittujen terveyttä edistävien toimintaohjeiden tai -suunnitelmien mukaisesti

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

- Yhteiset tutkinnon osat:
    - 1 osp, Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 1 (pakollinen)**:** Laatii itselleen hyvinvointisuunnitelman ja arvioi sen toteumista. *LISÄKSI*
    - 1 osp, Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen 3 (valinnainen)

TAI vaihtoehtoisesti

- osaamista tukevat sidosryhmien tai yhteistyötahojen järjestämät kurssit aiheena esimerkiksi:
- arjenhallinta
- opiskelukyky ja asuminen
- painonhallinta ja irti tupakasta
- terveellinen ravitsemus
- psykologia

Miten osaaminen arvioidaan?

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja arvioi em. pakollisen osuuden, jonka jälkeen ohjaa opiskelijan toimittamaan hyvinvointisuunnitelman toteutumisen itsearvioinnin ofelaš-ohjaajalle.

Valinnaisen tutkinnon osan osa-alueen arvioi työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen -opettaja, joka välittää tiedon.

Vaihtoehtoisesti suoritettavan osuuden osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tekee työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen – opettaja ja/tai ofelaš-ohjaaja. Opiskelija voi dokumentoida itsearvioinnin tueksi tavoitteiden toteutumisesta kirjoittamalla, valokuvaamalla ja/tai videoimalla. Ofelaš-ohjaaja vie arvioinnin (hyväksytty) Wilmaan.

Teema 4: Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot

Osaamistavoitteet:

Opiskelija ymmärtää harrastusten merkityksen työkyvyn edistämisessä ja osaa hyödyntää harrastuksia työssä jaksamisessa ja ammattiosaamisensa kehittämisessä. Opiskelija osaa aloittaa ja jatkaa itselleen sopivaa harrastusta.

Opiskelija

- osallistuu oppilaitoksen opiskelijakuntatoimintaan tai yhteistoiminnallisuuteen asuntolassa
- osallistuu säännöllisesti oppilaitoksen, oppilaitoksen yhteistyökumppaneiden tai sidosryhmien järjestämään harrastetoimintaan

- harrastaa säännöllisesti omalla vapaa-ajallaan. Harrastus voi olla kulttuuriin, liikuntaan, vapaaehtoistoimintaan tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvää toimintaa. (Opiskelijan rooli voi olla osallistuja, ohjaaja, valmentaja, tuomari, toimikunnan tai yhdistyksen hallituksen jäsen)

Mitä opintoja opiskelijan tulee tehdä?

- Opiskelija toimittaa todistuksen harrastuksestaan ofelaš-ohjaajalle ja tekee itsearvioinnin.

Miten osaaminen arvioidaan?

Opiskelija tekee itsearviointia *osaamistavoitteiden* toteutumisesta kirjoittamalla, valokuvaamalla ja/tai videoimalla harrastustaan. Ofelaš-ohjaaja vie arvioinnin (hyväksytty) Wilmaan.

2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen linjaukset sekä menettelytavat

Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa on käytössä Primus-opiskelijahallinto-ohjelma ja Wilma-käyttöliittymä. Wilmassa on opiskelijan opinto- ym. tietojen lisäksi sähköinen HOKS-lomake, jota päivitetään koko opintojen ajan. Opiskelijan tunnistetut ja tunnustetut opinnot ja arvioinnit kirjataan Wilmassa olevan HOKSin eHOPSiin. Oppilaitoksen opinto-oppaaseen kirjataan tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvät periaatteet. Opinto-opas on luettavissa oppilaitoksen www-sivuilla. Ofelaš-ohjaaja perehdyttää opiskelijat opintojen alussa myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteisiin ja tuo opintojen aikaisen osaamisen hankkimisen tunnustamismahdollisuuden esiin HOKSin päivitysten yhteydessä.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen

Aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan käyttämällä mm. opiskelu- ja työtodistuksia, lähtötasokartoituksia (kielet, tietotekniset taidot ja matematiikka), harrastetodistuksia, opiskelijan itsearviointia, osaan.fi -verkkosivujen osaamistaitovaatimuksia ja henkilökohtaisia arviointikeskusteluja. Ofelaš-ohjaaja tekee tunnistamiset opiskelijan kanssa heti opintojen alussa. Tunnistamista voidaan tehdä myös ennen tutkinnon osan opintojen aloittamista tai opintojen aikana.

Ennen uuden tutkinnon osan aloittamista opettajan tulee selvittää opiskelijoille tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, osaamistavoitteet, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit, jotta opiskelija saisi käsityksen siitä, onko tutkinnon osassa sellaista osaamista, joka hänellä jo on.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen

Opiskelijan aikaisemmin muualla suorittamat opinnot tai työssä hankittu osaaminen tunnustetaan, mikäli näin hankittu osaaminen vastaa suoritettavan perustutkinnon ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Opis-

kelija voi saada osaamisen tunnustamisella suoritettua tutkintoon sisältyviä tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Aikaisemmin hankittu osaaminen voi kattaa koko tutkinnon osan tai vain osia tutkinnon osasta.

Osaamisen tunnustamisen periaatteet määrää asetus (10 §), jonka mukaan koulutuksen järjestäjän

1. tulee tunnustaa voimassa olevien
    a) ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet
    b) lukio-opinnot
    c) korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa

2. tulee toimittaa osaamisen arvioijille tieto osaamisen tunnustamista varten muista kuin edellä mainituista, jos opiskelijalla on
    a)tutkintoja
    b) tutkinnon osia
    c)yhteisten tutkinnon osien osa-alueita
    d) sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja

3. kohdan 2 osalta arvioijien tulee tunnustaa osaaminen siltä osin, kun se vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita

4. antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa, jos hänellä on asiakirjoja (esim. hygipassi, EA 1- kortti, tulityökortti jne.) tai muita selvityksiä (esimerkiksi työkokemus, ulkomailla suoritettu koulutus jne.), joiden perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu. Osaaminen voidaan osoittaa esimerkiksi näytöllä.

Tunnustamisesta päättäminen

1. kohta 1, ofelaš-ohjaaja valmistelee ja vie yhdessä opinto-ohjaajan kanssa eHOPSiin, ja ofelaš-ohjaaja vie tiedot HOKSiin.
2. kohta 2 ja 3, tunnustamisesta päättävät kyseisten opintojen opettaja (yhteiset tutkinnon osat) tai opettajat (ammatilliset tutkinnon osat) yhdessä ja opinto-ohjaajaa vie tiedon eHOPSiin, ja ofelaš-ohjaaja vie tiedot HOKSiin.
3. kohta 4, ofelaš-ohjaaja valmistelee osaamisen osoittamisen yhdessä opettajien kanssa. Yhteisten tutkinnon osien opettaja järjestää opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa osaamisensa ja tekee arviointipäätöksen. Ammatillisten tutkinnon osien osalta vähintään kaksi opettajaa yhdessä järjestää opiskelijalle mahdollisuuden osoittaa osaamisensa, ja tekevät yhdessä arviointipäätöksen. Ofelaš-ohjaaja vie arviointipäätöksen eHOPSiin ja tarvittavat tiedot HOKSiin.

<u>Tietojen siirto kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski)</u>

Tunnustettujen tutkinnon osien arviointitiedot siirtyvät automaattisesti kerran vuorokaudessa opiskelijahallintojärjestelmästä Koskeen.

3 Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Näyttöympäristön valinta

Näyttöjen toteuttamispaikat valitaan tutkinnonosakohtaisesti. Näytöt järjestetään aina ensisijaisesti työpaikalla aidossa työympäristössä, poikkeamat, esimerkiksi simuloidut työtilanteet oppilaitosympäristössä tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arviointi, kirjataan tutkinnon osakohtaiseen suunnitelmaan.

Työpaikan tulee pystyä tarjoamaan tutkinnon osan osaamistavoitteiden ja opiskelijan tavoitetason mukaisia työtehtäviä. Työnantajan tulee sitoutua näytön toteuttamiseen ja arviointiin.

Työpaikan soveltuvuudesta näyttöympäristönä toimimiseen vastaa koulutuksen järjestäjä.

Näytön sisällön suunnittelu

Näyttöä ohjaava opettaja, opiskelija ja työelämän edustaja suunnittelevat yhdessä näytön sisällön. Näytöt suunnitellaan tutkinnon osittain ja niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa noudatetaan tutkinnon perusteissa määriteltyjä ammattitaitovaatimuksia, osaamistavoitteita ja ammattitaidon osoittamistapoja. Arvioitavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin liittyvä osaaminen voidaan suunnitella osoitettavaksi yhdellä kertaa tai useassa näyttötilaisuudessa. Yhdessä näytössä voidaan myös osoittaa useaan tutkinnon osaan liittyvää osaamista. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteet voidaan myös suunnitella osoitettaviksi ammatillisten tutkinnon osien näyttöjen yhteydessä.

Muu osaamisen osoittaminen

Jos vaadittavaa ammattitaitoa ei voida kokonaisuudessaan osoittaa työelämässä, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien, digitaalisen dokumentoinnin tai muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näytön täydentäminen

Jos näyttöä täydennetään oppilaitoksessa, pyritään tilanteista ja tehtävistä luomaan mahdollisimman työelämävastaavia. Muun osaamisen osalta ammattialan opettaja kokoaa opiskelijan osaamisen ja dokumentoitu osaaminen huomioidaan arviointipäätöksen tekemisessä.

Osaamisen arvioijien valinta ja nimeäminen

Arvioijat valitaan työelämälähtöisesti kokeneista ammattialan osaajista. Toinen arvioijista on opettaja, jolla on riittävä tutkinnon osan substanssi- ja pedagoginen osaaminen tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja, jolla on riittävä ammattialan ja pedagoginen osaaminen. Työelämäarvioijalla tulee olla riittävä alan tuntemus ja perehtyneisyys arviointiin ja sen lähtökohtiin sekä perehtyneisyys tutkinnon perusteisiin. Erityisestä syystä, esimerkiksi jos työpaikkaohjaaja on jäävi arvioimaan tai näyttö järjestetään oppilaitoksessa, arvioijina voi toimia kaksi oppilaitoksen edustajaa. Tuolloin arvioijina voivat toimia ammattialan opettajat tai ammattialan opettaja ja muu alan työntekijä, jolla on tutkinnon osassa vaadittavan osaaminen, esimerkiksi työmestari. Arvioijien valinnan tekee tutkinnon osan vastuuopettaja. Ammatillisten tutkinnon osien arvioijat kirjataan tutkinnonosakohtaisesti HOKSiin.

Yhteisten tutkinnon osien osalta arvioinnista vastaa ko. tutkinnon osan osa-alueen opettaja. Jos yhteisen osan osaaminen osoitetaan näytössä, se kirjataan HOKSiin.

<u>Osaamisen osoittamisen henkilökohtaistaminen</u>

Osaaminen osoitetaan mahdollisimman pian, kun opiskelija on saavuttanut riittävän tutkinnon osassa vaadittavan osaamisen. Tutkinnon osan ohjaava opettaja varmistaa ennen osaamisen osoittamisen aloittamista, että opiskelija tuntee näyttöön liittyvät käytännöt, ohjeet ja määräykset. Tutkinnon osan arvioinnin perehdytyksessä käydään läpi ammattitaidon osoittamistavat, ammattitaitovaatimukset sekä arvioinnin kriteerit. Tutkinnon osan suorittamisesta vastaava opettaja ohjaa opiskelijaa näytön suunnittelussa.

Ohjaus, tuki ja erityinen tuki, mukauttaminen

Erityisten tukitoimien tarve dokumentoidaan HOKSiin ja huomioidaan osaamisen osoittamisen yhtyedessä. Erityisopettaja osallistuu tarvittaessa prosessiin. Dokumentoinnin tekee Ofelaš-ohjaaja. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin, esim. suullisesti, kuvien kautta tai videoesityksellä. Näytössä voidaan lisäksi tutkinnon perusteiden mukaisesti käyttää erilaisia tukimateriaaleja, kuten selkokielisiä ohjeita, kuvia ja apuvälineitä. Näytössä voidaan tutkinnon perusteiden rajoissa antaa myös lisäaikaa tehtävien suunnitteluun ja mahdollisiin täydentäviin tutkintosuorituksiin. Näyttöön kuuluvat mahdolliset suoritusta täydentävät kirjalliset osat voidaan korvata suullisella suorituksella joko osittain tai kokonaan, jos opiskelijan ominaisuudet niin edellyttävät. Tukitoimista huolimatta opiskelija osoittaa näytössä itsenäisesti osaamisensa tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Ammatillisissa perustutkinnoissa voidaan joitain poikkeuksia lukuunottamatta osaamisen arviointia mukauttaa tai ammattitaitovaatimuksista poiketa. Poikkeaminen on perusteltua silloin, jos tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia tai jos poikkeaminen liittyy opiskelijan vammaan tai terveydentilaan. Ofelaš-ohjaaja yhdessä erityisopettajan kanssa kirjaa mukautukset ja poikkeamat HOKSiin. Mikäli osaamisen arviointia on mukautettu taikka ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista on poikettu, osaamista arvioidaan vertaamalla sitä opiskelijan HOKSissa asetettuihin tavoitteisiin.

Yhteistyö opiskelijan, työelämän ja muiden tahojen kanssa

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon osittain ja se dokumentoidaan HOKSiin. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yhdessä opiskelijan ja työpaikkaohjaajan kanssa. Suunnitteluun sisältyy näytön sisällöstä, ajankohdasta ja arvioinnista sopiminen.

Palaute osaamisen kehittymisestä (valmiuksien varmistaminen ennen näyttöä, palautteen antaminen näytön jälkeen)

Palautteen avulla tuetaan opiskelijaa tulosten saavuttamisessa ja kehitetään opiskelijan itsearviointitaitoa. Opiskelijaa ohjataan vastaanottamaan ja käyttämään työnantajan, työtovereiden ja asiakkaiden antamaa palautetta itsearvioinnissaan.

Opiskelijan ammatillista kasvua ja motivaatiota lisää opintojen jatkuva linkittäminen tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Opettajien ja työpaikkaohjaajan myönteinen asenne välittyy opiskelijalle ja vaikuttaa opiskelijan käsitykseen itsestään oppijana sekä opiskelijan haluun oppia ja kehittää itseään. Opettaja antaa palautetta ohjauskäynneillään ja työpaikkaohjaaja ohjaa ja antaa palautetta koko työelämässä oppimisen ajan.

Opiskelijan valmiuksien varmistaminen ennen näyttöä

Palautteen antamisen tavoitteena on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä hänen pitää vielä oppia, jotta päästään perustutkinnon perusteissa määrättyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Jotta voidaan varmistua siitä, että opiskelijalla on riittävä osaaminen tutkinnon osan suorittamiseen, voidaan keskustelujen ja havainnoinnin lisäksi hyödyntää myös opiskelijan laatimaa portfolioita, toiminnallisia työsuorituksia, kirjallisia tehtäviä jne. Näyttöä ohjaava opettaja varmistaa opiskelijan valmiudet näyttöön.

Palautteen antaminen näytön jälkeen

Näytön jälkeen ohjaava opettaja antaa palautteen opiskelijalle osaamisesta. Palaute voi olla suullinen, ääni-, video- tai kirjallinen palaute.

4 Osaamisen arvioinnin toteutus ja arvioinnista päättäminen

Osaamisen arvioinnin toteutuksen ja arvioinnista päättämisen informoinnista opiskelijoille ja työelämän yhteistyökumppaneille vastaa tutkinnon osan vastuuopettaja ja/tai ofelaš-ohjaaja. Periaatteet käydään läpi perehdytettäessä opiskelijaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin ja opintojen suorittamiseen.

Osaamisen arvioijien perehdyttäminen

Arvioijille pidetään perehdytys tutkinnon perusteista, ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista ja arviointikriteereistä sekä selvennetään arviointiprosessi ja käydään läpi arviointilomakkeet. Arvioijien perehdytyksen suorittaa tutkinnon osan ohjauksesta vastaava henkilö. Arvioijien perehdytyksessä vuorovaikutteisuudella (keskustelulla) on keskeinen merkitys.

Osaamisen arviointi näytössä

Työelämässä tapahtuvan näytön aikana työpaikkaohjaaja tukee ja tarvittaessa ohjaa opiskelijaa. Vähintään toisen arvioijan tulee olla paikalla näytössä.

Näytössä dokumentoidaan opiskelijan ammatillista osaamista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopiste on tekemisessä ja työssä toimimisessa. Arviointiaineistoa kerätään havainnoimalla, haastatteluilla, itse- ja ryhmäarvioinnilla ja arviointikeskustelulla.

Näytön arvioijat kokoavat yhdessä opiskelijan kanssa arviointiaineiston, jonka perusteella tekevät arviointipäätöksen.

Jos HOKSiin on kirjattu ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista poikkeaminen, se huomioidaan arvioinnissa. Poikkeamisen tavoitteena on, että opiskelija suorittaa tutkinnon, vaikka hän ei voi joiltakin osin saavuttaa tutkinnon perusteiden mukaisia ammattitaitovaatimuksia. Ammattitaitovaatimuksista poiketaan vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä.

Osaamisen arviointi muussa osaamisen osoittamisessa

Jos opiskelijan tutkinnon osan arviointiin sisältyy muuta osaamisen arviointia, se dokumentoidaan kirjallisesti. Muun osaamisen arvioinnin muotona voi olla esimerkiksi suullinen haastattelu, kirjallinen tehtävä tai käytännön suoritus.

Opiskelijan itsearviointi

Opiskelijalle annetaan mahdollisuus itsearviointiin, jossa opiskelija arvioi omaa osaamistaan näytössä. Opettaja ohjaa opiskelijaa itsearviointiin ja selvittää sen merkityksen. Itsearvioinnissa opiskelija pohtii omia vahvuuksia ja kehittämiskohteitaan peilattuna suoritettavan tutkinnon osan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskelijan itsearviointi ei vaikuta osaamisen arviointiin tai siitä annettavaan arvosanaan.

Arvioinnista päättäminen, arviointipäätös ja sen perustelut

Arvioijat arvioivat osaamisen viivytyksettä tutkinnon osittain sekä yhteisten tutkinnon osien osalta osa-alueittain. Ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamisen taso arvioidaan ammatillisissa perustutkinnoissa asteikolla 1-5. Perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat, samoin ammatti- ja erikoisammattitutkinnot arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Jos ammatillisessa peruskoulutuksessa arviointi on mukautettu, arvioidaan osaaminen mukautetun asteikon mukaisesti.

Ammatillisten tutkinnon osien arviointi suoritetaan kaksikantaisessa arviointikeskustelussa. Opiskelija ei osallistu arviointikeskusteluun. Yhteisten tutkinnon osien arvioinnin suorittaa tutkinnon osa-alueen vastaava opettaja yksin tai jos opinnot on integroitu, opettajat yhdessä.

Arviointipäätös perustuu tutkinnon perusteiden ja paikallisesti laadittujen tutkinnon osien arviointikriteereihin.

Arviointipäätöksen ja osaamisen arvioinnin dokumentointi

Ofelaš-ohjaaja tai tutkinnon osan tai osa-alueen vastuuopettaja dokumentoi arviointipäätöksen perusteluineen lomakkeeseen ja vie arviointipäätöksen eHOPSiin. Ofelaš-ohjaaja tallentaa arviointiaineiston.

Yhteisten opintojen osa-alueiden arviointi dokumentoidaan lomakkeelle, joka toimitetaan ofelas-ohjaajalle.

Arviointiaineiston säilyttäminen

Tutkintokoulutusten opiskelijalla on mahdollisuus tutustua kirjalliseen tai muutoin tallennettuun osaamisen arvioinnin perusteella syntyneeseen arviointiaineistoon. Arviointiaineistoa säilytetään vähintään kuuden kuukauden ajan arvosanan antamisesta.

Tietojen siirto kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski)

Opintosuoritukset siirtyvät automaattisesti kerran vuorokaudessa opiskelijahallintojärjestelmästä opintosuoritus- ja tutkintorekisteri Koskeen.

5 Arvioinnin muuttaminen ja arvioinnin oikaisu

Arvioinnin uusiminen

Opiskelijalla on mahdollisuus arvioinnin uusimiseen, jos osaamisen arviointi on hylätty.

Jos opiskelija saa hylätyn arvosanan, ammatillisen tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen vastuuopettaja järjestää opiskelijalle uuden mahdollisuuden osaamisen osoittamiseen sen jälkeen, kun opiskelija on täydentänyt osaamistaan esimerkiksi jeesipajassa tai ammattiopinnoissa.

Opiskelijaa informoidaan asiasta ennen osaamisen osoittamista/näyttöä.

Arvosanan korottaminen

Opiskelijalla on mahdollisuus arvosanan korottamiseen, jos hän on saanut arvioinnista hyväksytyn arvosanan. Jos opiskelija haluaa korottaa arvosanaansa, hänen tulee pyytää sitä kirjallisesti ofelaš-ohjaajaltaan tai opinto-ohjaajalta. Ofelaš-ohjaaja informoi opiskelijaa asiasta tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä.

Arvioinnin tarkistaminen

Opiskelija voi pyytää arvioinnin tarkistamista. Pyyntö tehdään kirjallisesti ofelaš-ohjaajalle tai opinto-ohjaajalle 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut mahdollisuus saada tietoonsa arvioinnin tulokset perusteluineen. Määräaikaan lisätään 7 päivää, mikäli päätös annetaan tiedoksi esim. kirjeellä, sähköpostilla tai vastaavalla ilman saantitodistusta. Tarkistamispyynnön tekemiseen käytetään lomaketta, johon tarkistamispyyntö perustellaan. Arvioinnin tarkistaminen koskee vain arvosanaa, ei näytössä tapahtuneita asioita/tapahtumia. Arvioinnin tarkistamispyyntö kirjataan opiskelijan HOKSiin.

Arviointipäätöksen tehneet ammatillisten tutkinnon osien arvioijat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen opettaja tai opettajat tekevät päätöksen arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheetonta viivytystä, pääsääntöisesti kahden viikon kuluessa tarkistuspyynnön saatuaan. Arviointipäätös tehdään kirjallisena ja arvioija/arvioijat vahvistavat sen päiväyksellä ja allekirjoituksillaan. Jos arviointipäätös ei muutu, arvioijien tulee perustella päätös. Jos arvosana muuttuu, ofelaš-ohjaaja tai opettaja kirjaa uuden arviointitiedon eHOPSiin ja tieto kirjataan myös HOKSiin. Ofelaš-ohjaaja antaa tiedon opiskelijalle.

Ofelaš-ohjaaja informoi opiskelijaa asiasta tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä. Tutkinnon osan näytön vastuuopettaja perehdyttää arvioijat arvioinnin tarkistusmahdollisuuteen.

Arvioinnin oikaisu

Jos opiskelija ei ole tyytyväinen arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua asianomaiselta työelämätoimikunnalta. Kaikkien yhteisten tutkinnon osia koskevat oikaisupyynnöt käsittelee kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta. Oikaisupyyntö tulee tehdä 14 päivän kuluessa tarkistamista koskevan päätöksen tiedoksisaamisesta. Opinto-ohjaaja tai ofelaš-ohjaaja auttaa opiskelijaa oikaisupyynnön tekemisessä. Arvioinnin oikaisu koskee vain arvosanaa, eikä näytössä tapahtuneita asioita/tapahtumia. Oikaisupyyntö merkitään opiskelijan HOKSiin.

Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arviointikeskustelun sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Ofelaš-ohjaaja informoi asiasta opiskelijaa tutkinnon osan suorittamisen perehdyttämisen yhteydessä. Tutkinnon osan näytön vastuuopettaja perehdyttää arvioijat arvioinnin tarkistusmahdollisuuteen.

6 Todistus tutkinnon suorittamisesta, tutkinnon osan suorittamisesta tai todistus osaamisesta

Todistusten antamisesta ja sisällöstä noudatetaan opetushallituksen antamaa määräystä OPH-54-2018.

Tutkintotodistus annetaan opiskelijalle viivytyksettä, kun opiskelija on suorittanut hyväksytysti tutkinnon perusteiden mukaisesti kaikki tutkinnon muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat. Ofelaš-ohjaaja huolehtii, että arvioinnit merkitään eHOPSiin viivytyksettä. Kun kaikki arvioinnit on viety, laatii opinto-ohjaaja yhdessä opintotoimiston kanssa todistuksen. Todistus päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

Todistus suoritetuista tutkinnon osista annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään tai jos hänet katsotaan eronneeksi kesken tutkinnon suorittamisen. Todistukseen merkitään suoritetut tutkinnon osat ja/tai tutkinnon osan osa-alueet. Ofelaš-ohjaaja varmistaa eHOPSiin viedyt arvioinnit. Opintotoimisto laatii todistuksen yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Todistus suoritetuista opinnoista päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta annetaan opiskelijalle hänen pyynnöstään. Osallistumistodistuksen liitteenä on opintosuoritusote. Ofelaš-ohjaaja tarkistaa opiskelijan suoritukset. Opintotoimisto laatii todistuksen. Todistus tutkintokoulutukseen osallistumisesta päivätään aina todistuksen antopäivälle ja sen allekirjoittavat rehtori ja ofelaš-ohjaaja. Ofelaš-ohjaaja sopii opiskelijan kanssa todistuksen antamisesta.

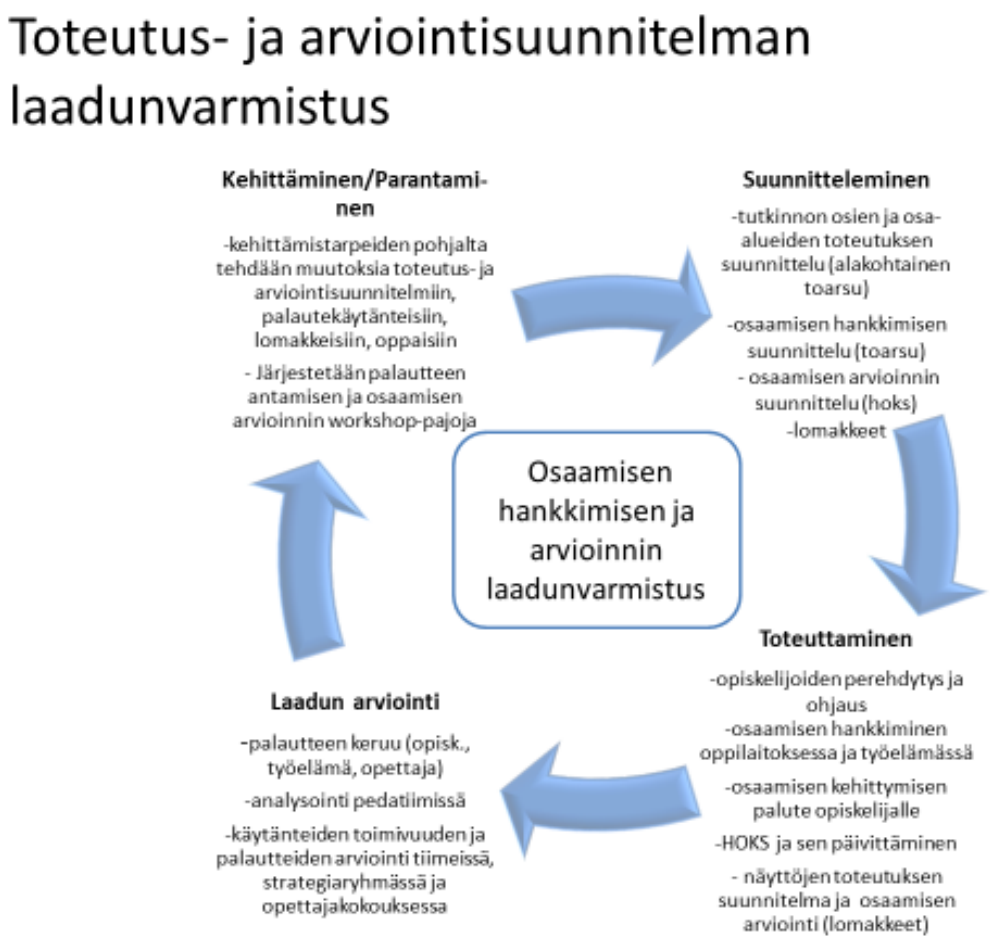
Ofelaš-ohjaaja tiedottaa opiskelijoita todistuksista opintoihin perehdytyksen yhteydessä ja HOKS-keskusteluissa.

Ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistukseen ja todistukseen suoritetuista tutkinnon osista liitetään perustutkinnon perusteiden muodostumisen mukainen opintosuoritusote. Todistukseen liitetään opiskelijan pyynnöstä kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite.

7 Salassapito ja tietosuoja

Salassa pidettäviä tietoja ovat kaikki henkilötietoihin liittyvät asiat (henkilötunnus, yhteystiedot, yksityiselämä, terveydentila jne.), koesuoritukset ja arviointimerkinnät sekä sanalliset arvioinnit, jos esimerkiksi opiskelijan arviointia on mukautettu. Sen sijaan julkisia ovat todistukset, mutta ne eivät saa sisältää sanallista arviointia.

8 Toteutus- ja arviointisuunnitelman laadunvarmistus

9 Ammatilliset tutkinnon osat (145 osp), toteutus- ja arviointisuunnitelmat

9.1 Kaikille pakolliset tutkinnon osat

9.1.1 Asiakaspalvelu, 20 osp (106374)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- valmistautua asiakaspalveluun osana asiakaslähtöistä liiketoiminnan kokonaisuutta
- palvella sisäisiä tai ulkoisia asiakkaita eri kanavissa hyödyntäen kielitaitoaan
- edistää omalla työllään asiakastyytyväisyyttä ja myönteistä asiakaskokemusta

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929201

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- organisaation sisäinen ja ulkoinen toimintaympäristö
- asiakaslähtöinen liiketoiminta
- asiakasryhmät ja muut sidosryhmät
- asiakaskokemukset
- asiakaspalvelutilanteiden suunnittelu ja hoitaminen
- palvelukonsepti ja sen kehittäminen
- haasteelliset palvelutilanteet
- palvelutilanteen jälkitoimet
- henkilötietojen käsittely ja tietosuoja
- asiakaspalvelutilanteet ruotsin kielellä
- asiakaspalvelutilanteet englannin kielellä
- oman työskentelyn arviointi ja kehittäminen
- EA1 – ensiapukurssi tai vastaavat taidot

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin. Kieliosaaminen arvioidaan näytössä, tehtävillä tai kokeella.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Opiskelijat tutustuvat ja tekevät vierailuja lähialueen saamelaisorganisaatioihin. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.1.2 Tuloksellinen toiminta, 20 osp (106390)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- kuvata organisaation liiketoimintamallin ja kustannusrakenteen
- selvittää toiminnan tuottoja ja kustannuksia
- laskea toimintaa kuvaavia tunnuslukuja kannattavuuden osatekijät huomioiden

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929200

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- yhteiskunnan talouden mittarit
- liiketoiminnan perusprosessit
- laatu, kestävä kehitys ja vastuullinen liiketoiminta
- organisaation kustannusrakenne
- työvälineohjelmat: taulukkolaskenta, esitysgrafiikka ja kuvankäsittely
- oman toiminnan arviointi
- rahavirrat ja rahantarve
- peruskirjaukset
- budjetointi ja seuranta
- talous- ja rahoitussuunnitelma
- kannattavuuden keskeiset tunnusluvut
- hinnoittelu ja hinnan muutoksen vaikutus kannattavuuteen
- saamen kieli ja kulttuuri

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tuloksellinen toiminta tutkinnon osassa opiskelijat opiskelevat saamen kieltä ja kulttuuria 3 ospia. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.1.3 Työyhteisössä toimiminen, 15 osp (106391)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- toimia työorganisaationsa toimintaperiaatteiden mukaisesti ja ymmärtää henkilöstön roolin osana kehittyvää työyhteisöä
- toimia työyhteisön tai tiimin jäsenenä muuttuvissa vuorovaikutustilanteissa
- arvioida omaa työsuoritustaan ja asettaa osaamiselleen kehittämistavoitteita
- verkostoitua ammatillisesti ja kehittää työyhteisön toimintaa
- viestiä työhönsä liittyvistä asioista työvälineohjelmia ja viestintäkanavia käyttäen.

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3924462

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- työelämän muutokset
- työyhteisön pelisäännöt ja toimintatavat
- oma rooli ja sen merkitys työyhteisössä
- tiedonhankintakanavat
- työhyvinvointi ja työturvallisuus
- yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
- neuvottelu- ja viestintätaidot
- palautetaidot
- verkostoitumistaidot
- oman työn arviointi ja kehittäminen
- työvälineohjelmat
- tietosuoja ja tietoturvallisuus
- digitaaliset viestintäkanavat ja sovellukset
- näppäilytaito
- työlainsäädäntö

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieliosaamistaan oppimis- ja toimintaympäristössään. Tutkinnon osan kehittämistehtävissä voidaan hyödyntää kulttuuriin ja kieleen liittyviä teemoja. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2 Valinnaiset tutkinnon osat

9.2.1 Markkinointiviestintä ja sisällöntuotanto, 30 osp (106383)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- suunnitella markkinointiviestintää ja sisällöntuotantoa
- toteuttaa tavoitteellisia markkinointiviestinnän ratkaisuja
- tuottaa sisältöä ja verkkonäkyvyyttä monikanavaisesti
- seurata viestinnän tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3924464

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- markkinointiviestinnän osa-alueet
- asiakaslähtöinen markkinointiviestintä
- viestintä- ja vuorovaikutustaidot markkinointiviestinnässä
- organisaation viestintästrategia
- viestintätoimenpiteiden tuloksellisuus ja vaikuttavuus
- tulosten raportointi
- viestintätoimenpiteiden kehittäminen
- markkinointiviestinnän kustannukset ja budjetin laatiminen
- markkinointiviestinnän sisällöntuotanto
- markkinointiviestinnän kanavat ja näkyvyys
- digitaaliset markkinointiviestinnän työvälineet
- digitaaliset toimintaympäristöt
- digitaalisen markkinoinnin analysointikeinot
- markkinoinnin säädökset, määräykset ja eettiset periaatteet
- markkinointiviestinnän viestintä- ja vuorovaikutustaidot englannin kielellä

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tutkinnon osaan sisältyy työelämälähtöinen markkinointiviestinnän projektityö, joka voidaan toteuttaa yhteistyössä saamelaisorganisaatioiden kanssa. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieliosaamistaan oppimis- ja toimintaympäristössään. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2.2 Myynti, 30 osp (106384)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- valmistautua myyntitilanteisiin myyntitavoitteiden mukaisesti
- kontaktoida asiakkaita ja kartoittaa asiakkaan tarpeet
- tarjota ja myydä asiakkaalle sopivia tuote- tai palveluratkaisuja
- hoitaa jälkitoimet

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929209

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- aktiivinen ja asiakaslähtöinen myyntityö
- palvelu- tai myyntikonseptien mukainen myyntityö
- myymälän tilaus- ja toimitusprosessi
- myynnin järjestelmien käyttäminen
- myynnin käyttöyhteysperiaatteet
- tuotteiden ja palveluiden saatavuus
- myyntitavoitteet eli myynnin tunnusluvut
- lisämyyntitavoitteet
- kaupan päättäminen ja jälkitoimet
- erilaiset rahoitusratkaisut
- asiakaspalautteet ja reklamaatiot
- myymäläilmeen ylläpito ja seuranta
- myyvä esillepano ja myymälän layout
- tuote- ja hintatietous
- myyntiin liittyvät säädökset ja sopimukset
- hygieniapassi
- ikärajapassi

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieliosaamistaan oppimis- ja toimintaympäristössään. Tutkinnon osan kehittämistehtävissä voidaan hyödyntää kulttuuriin ja kieleen liittyviä teemoja. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2.3 Palvelumuotoilu, 15 osp (106386)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- rajata asiakasryhmän ja kerätä tietoa sen asiakaskokemuksista
- kuvata valitun asiakasryhmän asiakaspolun eri vaiheet ja kosketuspisteet
- analysoida toimintaa valituissa kosketuspisteissä hyödyntäen asiakasryhmästä kerättyä tietoa
- yhdistää asiakkaiden ja liiketoiminnan tarpeet palvelumuotoilun keinoin.

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3924467

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- palvelumuotoilun käsitteet
- palvelumuotoilun työkalut ja niiden hyödyntäminen
- oman palvelupolun kuvaaminen rajatulle asiakasryhmälle
- asiakkaiden parissa toiminen
- yrityksen palvelupolkujen kartoittaminen
- asiakkaan palvelupolun analysointi
- sovittujen kosketuspisteiden kehittämiseen osallistuminen
- kehittämiskohteiden onnistumisen arviointi asiakaspalautteiden perusteella

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tutkinnon osaan sisältyy asiakkaan palvelupolun suunnittelu toimeksiantajayritykseen tai – organisaatioon. Tämän kehittämistehtävä voidaan toteuttaa yhteistyössä saamelaisorganisaatioiden kanssa. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieliosaamistaan oppimis- ja toimintaympäristössään. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2.4. Tapahtumatuotanto, 15 osp (106388)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa:

- ideoida toimintaympäristöön soveltuvia tapahtumia
- tehdä toteuttamiskelpoisen suunnitelman ja budjetin
- verkostoitua ja etsiä sopivia yhteistyökumppaneita
- viestiä ja tiedottaa tapahtumasta
- toteuttaa tapahtuman tai sen osat oman roolinsa mukaisesti
- arvioida tapahtuman onnistumista

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929202

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- tapahtuman ideointi ja tavoitteiden asettaminen
- tapahtuman suunnittelu ja toteutus
- verkostoituminen ja yhteistyökumppanit
- tapahtuman toteutussuunnitelma
- tapahtuman budjetti
- tapahtumaan liittyvät säädökset sekä turvallisuus- ja lupa-asiat
- viestintä ja tiedotus
- viestintäkanavat ja kohderyhmät
- tapahtuman toteutuksen arviointi ja jälkitoimet
- oman toiminnan arviointi

Arviointisuunnitelma

Henkilökohtainen näytön ja arvioinnin suunnitelma kirjataan HOKSiin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tapahtumatuotannon tutkinnon osaan sisältyy tapahtuman suunnittelu ja toteutus yhteistyöyritykselle tai –organisaatiolle. Tämä kehittämistehtävä voidaan toteuttaa yhteistyössä saamelaisorganisaatioiden kanssa. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään kieliosaamistaan oppimis- ja toimintaympäristössään. Työelämässä oppimisen toteuttamisessa tehdään yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.

Etenemisen ehto

Ei ole.

9.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (400008)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksia ja osaamistaan
- etsiä ja ideoida liiketoimintamahdollisuuksia
- kehittää liikeidean ja laatia sille liiketoimintasuunnitelman
- verkostoitua sidosryhmien kanssa
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929203

Toteutussuunnitelma Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla: • arvioimalla omia vahvuuksia ja osaamistaan • tutustumalla toimintaympäristöön ja kilpailutilanteeseen • laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle • verkostoitumalla sidosryhmien kanssa • laatimalla yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat
Arviointisuunnitelma Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.
Saamelaiskulttuurin toteutuminen Opiskelijaa kannustetaan huomioimaan liiketoimintasuunnitelmassa saamelaiselinkeinot ja toimiminen saamelaisalueella.
Etenemisen ehto Ei ole.

9.2.6 Yrityksessä toimiminen, 15 osp (400009)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella yrityksen liiketoimintaa
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- harjoittaa yritystoimintaa
- arvioida ja kehittää yrityksen toimintaa.

Linkki tutkinnon osan arviointiin: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnon-osat/3929310

Toteutussuunnitelma Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla: • suunnittelemalla yrityksen liiketoimintaa • rakentamalla liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja • harjoittamalla yritystoimintaa omassa yrityksessä • arvioimalla ja kehittämällä yrityksen toimintaa
Arviointisuunnitelma Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä harjoittelemalla yritystoimintaa käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.
Saamelaiskulttuurin toteutuminen Tutkinnon osassa toteutetaan sisältöjä, joissa opiskelija perehtyy saamelaisalueeseen toimintaympäristönä, alueen erityispiirteisiin ja elinkeinoihin, sekä näiden tarjoamiin mahdollisuuksiin yritystoiminnassa ja sidosryhmäyhteistyössä.
Etenemisen ehto Ei ole.

9.2.7 Yritystoiminta Saamelaisalueella, 15 osp

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa

Opiskelija osaa

- arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan
- hahmottaa saamelaisalueen erityispiirteet toimintaympäristönä
- kehittää liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia
- rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja
- suunnitella, arvioida ja kehittää yrityksen liiketoimintaa
- toimia käytännön työtehtävissä yrittäjämäisesti

Toteutussuunnitelma

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla:

- oppimalla tunnistamaan omia yrittäjäominaisuuksiaan, vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan
- tutustumalla saamelaisalueen toimijoihin, toimialoihin, elinkeinoihin ja yrittäjiin
- verkostoitumalla alueen yritysten kanssa
- perehtymällä alueen erityispiirteisiin ja rajamuodollisuuksiin
- perehtymällä eri yritysmuotoihin sekä monialayrittäjyyteen ja sivutoimiseen yrittäjyyteen
- kehittämällä oman liikeidean ja arvioimalla sen toteuttamismahdollisuuksia
- osallistumalla käytännön työtehtäviin toimien yrittäjämäisesti
- harjoittelemalla ja kehittämällä yrittäjämäistä toimintaa erilaisissa oppimisympäristöissä

Arviointisuunnitelma

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä kuvaamalla Business Model Canvas (BMC) -työkalun avulla kehittämänsä liikeidean ja laskemalla sille alustavan budjetin sekä toimimalla käytännön työtehtävässä yrittäjämäisesti (esimerkiksi myynti- tai markkinointitapahtuma). Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Tutkinnon osassa toteutetaan sisältöjä, joissa opiskelija perehtyy saamelaisalueeseen toimintaympäristönä, alueen erityispiirteisiin ja elinkeinoihin, sekä näiden tarjoamiin mahdollisuuksiin yritystoiminnassa ja sidosryhmäyhteistyössä.

Etenemisen ehto

Ei ole.

Arviointitaulukko

Opiskelija osaa arvioida omia vahvuuksiaan ja osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• kartoittaa omia vahvuuksiaan toimia yrittäjänä • tuo osittain ohjatusti esiin oman osaamisensa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• kartoittaa omat vahvuutensa toimia yrittäjänä • esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• tuo esiin omat vahvuutensa ja niiden hyödyntämismahdollisuudet yrittäjänä toimiessa • arvioi omaa osaamistaan ja kehittymistarpeitaan.

Opiskelija hahmottaa saamelaisalueen erityispiirteet toimintaympäristönä.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• hankkii tietoa suunnittelun tueksi saamelaisalueen elinkeinorakenteesta • tunnistaa suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet • tunnistaa mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa • tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• huomioi suunnittelussa saamelaisalueen elinkeinorakenteen • huomioi suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet • arvioi mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa • tunnistaa toimintaympäristön logistiset erityispiirteet • tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat ja ymmärtää verkostoyhteistyön merkityksen
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• huomioi suunnittelussa saamelaisalueen elinkeinorakenteen • huomioi suunnittelussa saamelaiskulttuurin, monikulttuurisuuden ja luonto-olosuhteet • arvioi perustellen mahdollisuuksia yhdistää eri toimialoja yritystoiminnassa • huomioi suunnittelussa toimintaympäristön logistiset erityispiirteet • tuntee toimialansa merkittävimmät toimijat ja niiden toimintatavat ja tekee yhteistyötä heidän kanssa

Opiskelija kehittää liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• ideoi liikeidean osittain ohjatusti • ideoi liikeideaa ja kuvaa organisaation liiketoimintamallin (BMC) osittain ohjatusti • hankkii tietoa toimialan lainsäädännöstä ja turvallisuustekijöistä • hankkii tietoa yrityksen perustamista tukevista palveluista ja tietolähteistä • tunnistaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti • ideoi liikeideaa ja kuvaa organisaation liiketoimintamallin (BMC) • ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön ja turvallisuustekijät. • löytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteet • kuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ideoi liikeidean asiakaslähtöisesti ja arvioi sen toimivuutta • ennakoi ja analysoi markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • laatii liikeidean pohjalta realistisen ja perustellun liiketoimintamallin (BMC) • laatii alustavan budjetin, rahoitussuunnitelman ja riskienhallinta-analyysin • ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön ja turvallisuustekijät. • löytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitä hyödyntäen eri kanavia • kuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja ja arvioi yhteistyömahdollisuuksia

Opiskelija rakentaa liiketoimintaa edistäviä yhteistyöverkostoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa toiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita ja asiakkuuksia • verkostoituu osin ohjatusti keskeisten kumppaneiden kanssa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• hankkii itsenäisesti tai ryhmän jäsenenä keskeisen yhteistyökumppanin tai asiakkaan • neuvottelee yhteistyön muodosta hankkimansa yhteistyökumppanin kanssa • solmii tarvittaessa yhteistyösopimuksen vastuut ja velvollisuudet huomioiden
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• hankkii itsenäisesti yhteistyökumppaneita • sopii yhteistyön muodoista yhteistyökumppaneiden kanssa • solmii yhteistyösopimuksia vastuut ja velvollisuudet huomioiden • kartoittaa ja luo asiakkuuksia itsenäisesti

Opiskelija suunnittelee, arvioi ja kehittää yrityksen liiketoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• ratkaisee osin ohjatusti asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita • tunnistaa oman toimintansa merkityksen yrityksessä osana kokonaisuutta • arvioi yksin tai ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaa
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita • arvioi toimintaansa ja asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti • tekee yksin tai ryhmän jäsenenä ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi huomioiden asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset sekä laatu- ja kustannustavoitteet
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yritystoimintaan liittyviä ongelmatilanteita varmistaen asiakastyytyväisyyden • arvioi toimintaansa yrittäjämäisesti suhteessa strategisiin tavoitteisiin • tekee aktiivisesti perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yritystoiminnan kehittämiseksi strategisten tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelija toimii käytännön työtehtävissä yrittäjämäisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä T1	• tunnistaa oman roolin ja tehtävät • suunnittelee osin ohjattuna omia työtehtäviä • toimii yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävissä
Tyydyttävä T2	
Hyvä H3	• ymmärtää oman roolin ja tehtävät • suunnittelee omat työtehtävät • hoitaa yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävät • ratkaisee ongelmatilanteita asiakaslähtöisesti
Hyvä H4	
Kiitettävä K5	• ymmärtää ja osaa perustella oman roolin ja tehtävät • suunnittelee omat työtehtävät osoittaen toiminnassa joustavuutta, tehokkuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa • hoitaa yksin tai ryhmän jäsenenä työtehtävät vastuullisesti ja omatoimisesti • ratkaisee ongelmatilanteita asiakaslähtöisesti varmistaen asiakastyytyväisyyden

9.2.8 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (400011)

Opiskelija osaa

- perehtyä ammatillisen koulutuksen järjestämismuotoihin ja tutkintoihin
- toimia yhteyshenkilönä koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä
- ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja muussa osaamisen hankkimisessa
- antaa palautetta osaamisen kehittymisestä.

Toteutussuunnitelma Tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisia taitoja opitaan oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla: • ammatillisen koulutuksen järjestämismuodot • koulutuksen järjestäjän ja työpaikan roolit ammatillisessa koulutuksessa • opiskelijoiden perehdyttäminen, ohjaaminen, palautteen antaminen ja arviointi • henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS)
Arviointisuunnitelma Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.
Saamelaiskulttuurin toteutuminen Työelämässä oppimisen toteuttamisessa voidaan tehdä yhteistyötä saamelaisorganisaatioiden kanssa.
Etenemisen ehto Ei ole.

10 Yhteiset tutkinnon osat (35 osp), toteutus- ja arviointisuunnitelmat

10.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (400012)

Pakolliset osa-alueet

- Äidinkieli (saame/suomi), 4 osp
- Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp
- Vieraat kielet, englanti, 3 osp
- Toiminta digitaalisessa ympäristössä, 2 osp
- Taide ja luova ilmaisu, 1 osp

Valinnaiset osa-alueet

- Äidinkieli (saame/suomi), 2 osp
- Toinen kotimainen kieli, ruotsi, 1 osp
- Toiminta digitaalisessa ympäristössä, 1 osp
- Taide ja luova ilmaisu, 2 - 3 osp

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SUOMI, 4 + 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, pakollinen, 1 osp

- tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- kirjoittaminen prosessina
- lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- sähköiset viestit ja oppimispäiväkirja
- opiskelussa tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, pakollinen, 1 osp

- keskustelu- ja kuuntelutaidot
- esiintymistilanteeseen valmistautuminen sekä vuorovaikutteinen, johdonmukainen ja tilannekohtainen esiintyminen
- mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen kirjallisesti ja suullisesti
- oman alan ilmiön tai asian suullinen esittely
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, pakollinen, 1 osp

- alakohtaisten tekstien tunteminen ja laatiminen
- alakohtaisissa vuorovaikutustilanteissa viestiminen tilanteen mukaisella tavalla
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, pakollinen, 1 osp

- työnhakuasiakirjojen laatiminen ja/tai päivittäminen
- työpaikkahaastattelussa toimiminen
- oman osaamisen ja/tai tekemisen esittely
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, valinnainen, 1 osp

- sanaton viestintä
- kokous- ja neuvottelukäytännöt

- yhteistyöhakuinen toiminta ryhmätilanteissa
- kokouksen ja/tai palaverin asiakirjojen tunteminen ja laatiminen
- sekä spontaanien että valmisteltujen puheenvuorojen pitäminen
- perustelutaitojen syventäminen
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, valinnainen, 1 osp

- toiminnallisen pienoistutkielman laatiminen
- suullisen esityksen valmisteleminen ja pitäminen tutkielman pohjalta
- kielenhuollon perusasioiden kertausta

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SAAME, 4 + 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa saamen kielellä
- tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä saamen kielellä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielessä
- kehittää esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia saamenkielisiä tekstejä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Ollašuhttinplána | Toteutussuunnitelma:

Suorggi máhttinulbmiliid dáidduid studeanta oahppá lagašoahpahusas dahje iehčanassii oahpaheaddji vehkiin iešguđetlágan oahppanbirrasiin. | Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 1, bákkolaš, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, pakollinen, 1 osp

- árbediehtu gáldun | perinteistieto lähteenä
- dieđu ohcan iešguđetlágan gálduin | tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- dahkkivuoigatvuođat ja gálduid geavaheami vuođđoáššit | tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- čállinproseassa | kirjoittaminen prosessina
- gálduide vuođđuduvvi deasvtta čállin | lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- elektrovnnalaš birrasat ja oahppanbeaivegirji | elektoriniset ympäristöt ja oppimispäiväkirja
- dárbbašlaš diehto- ja gulahallanteknologiija atnui váldin ja heiveheapmi | tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 2, bákkolaš, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, pakollinen, 1 osp

- ságastallan- ja guldalandáiddut | keskustelu- ja kuuntelutaidot
- ovdanbuktimii ráhkkaneapmi | esiintymiseen valmistautuminen
- oaivila birra muitaleapmi ja oaivila ákkastallan | mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen
- iežas suorggi ášši birra muitaleapmi njálmmálaččat | oman alan asian suullinen esittely
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 3, bákkolaš, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, pakollinen, 1 osp

- iežas suorggi deavsttaid dovdan ja čállin | oman alan tekstien tunteminen ja laatiminen
- iežas suorggi dilálašvuođain gulahallan | oman alan vuorovaikutustilanteissa viestiminen
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 4, bákkolaš, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, pakollinen, 1 osp

- iežas suorggi deasvttaid čállin | oman alansa tekstien laatiminen
- iežas suorggi gulahallandilálašvuođat | oman alansa vuorovaikutustilanteet
- iežas máhttima birra muitaleapmi | oman osaamisen esittely
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 5, váljaoahput, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, valinnainen, 1 osp

- sánehis gulahallan | sanaton viestintä
- spontána ja válmmaštallon sáhkavuoruid doallan | spontaanin valmisteltujen puheenvuorojen
- oaivila ákkastallandáidduid čiekŋudeapmi | mielipiteen preustelutaitojen syventäminen
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Gulahallan ja vuorrováikkuhus eatnigillii 6, váljaoahput, 1 mč
Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, valinnainen, 1 osp

- sáhkavuorru dahje unna dutkamušaš árbedieđu vuođul | puheenvuoro tai pienoistutkielma perinnetiedon pohjalta
- sáhkavuoru plánen | suullisen esityksen valmisteleminen
- giellagáhttema vuođđoáššit | kielenhuollon perusasioita

Árvvoštallanplana | Arviointisuunnitelma
Studeanta čájeha máhttima bargguiguin ja dárbbu mielde iskosiin. Studeanta sáhttá maid čájehit iežas máhttima dalle go lea oktasaš dutkkusosiid oahpaheddjiiguin soahpan ja máhttima čájeheapmi lea čájehanplána mielde. | Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

VIESTINTÄ JA VUOROVAIKUTUS ÄIDINKIELELLÄ, SUOMI TOISENA KIELENÄ, 4 + 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- toimia tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- tulkita erialisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
- tuottaa erialisia tekstejä ja ilmaista tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- kehittää omalla alallaan tarvittavaa kielitaitoaan
- tulkita ja tuottaa erilaisia tekstejä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 1, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- tiedonhankinta erilaisista lähteistä
- tekijänoikeuksien ja lähteiden käytön periaatteet
- kirjoittaminen prosessina
- lähteisiin pohjautuvan tekstin laatiminen
- sähköiset viestit ja oppimispäiväkirja
- opiskelussa tarvittavan tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto ja soveltaminen
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 2, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- keskustelu- ja kuuntelutaidot
- esiintymistilanteeseen valmistautuminen sekä vuorovaikutteinen, johdonmukainen ja tilannekohtainen esiintyminen
- mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen kirjallisesti ja suullisesti
- oman alan ilmiön tai asian suullinen esittely
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 3, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- alakohtaisten tekstien tunteminen ja laatiminen
- alakohtaisissa vuorovaikutustilanteissa viestiminen tilanteen mukaisella tavalla
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 4, suomi toisena kielenä, pakollinen, 1 osp

- työnhakuasiakirjojen laatiminen ja/tai päivittäminen
- työpaikkahaastattelussa toimiminen
- oman osaamisen ja/tai tekemisen esittely
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 5, suomi toisena kielenä, valinnainen, 1 osp

- sanaton viestintä
- kokous- ja neuvottelukäytännöt
- kokouksen ja/tai palaverin asiakirjojen tunteminen ja laatiminen

- puheenvuorojen pitäminen
- perustelutaitojen syventäminen
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä 6, suomi toisena kielenä, valinnainen, 1 osp

- toiminnallisen pienoistutkielman laatiminen
- suullisen esityksen valmisteleminen ja pitäminen tutkielman pohjalta
- kirjoitetun kielen käytänteitä

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI, 1 + 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- käyttää toista kotimaista kieltä työtehtävissään ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Toinen kotimainen kieli, ruotsi 1, pakollinen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

Toinen kotimainen kieli, ruotsi 2, valinnainen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja käyttäminen

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

VIERAS KIELI, ENGLANTI, 3 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija osaa

- käyttää vierasta kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- toimia monikielisessä ja – kulttuurisessa ympäristössä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Vieraat kielet, englanti 1, pakollinen, 1 osp

- arkielämän tilanteisiin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä
- oman alan työtehtäviin liittyvä suullinen ja kirjallinen viestintä

Vieraat kielet, englanti 2, pakollinen, 1 osp

- alakohtainen tietolähteiden hankkiminen ja hyödyntäminen
- alakotainen tietolähteiden arviointi

Vieraat kielet, englanti 3, pakollinen, 1 osp

- englannin kielen ja kulttuurin merkitys toimintaympäristössä
- kulttuurisensitiivisyyden huomioiminen toimintaympäristössä

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TOIMINTA DIGITAALISESSA YMPÄRISTÖSSÄ, 2 + 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija osaa

- käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja tekee niihin liittyviä valintoja
- käyttää digitaalisia palveluita ja sovelluksia

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- hyödyntää erilaisia digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia työtehtävissään
- tuottaa ja jakaa digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella oppilaitoksen ja sen ulkopuolella olevissa oppimisympäristöissä.

- Käyttämällä digitaalisia palveluja ja sovelluksia
- Hyödyntämällä digitaalisia ympäristöjä ja sovelluksia omalla alallaan

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 1, pakollinen 1 osp
- Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden ja sovellusten hyödyntäminen

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 2, pakollinen 1 osp
- Digitaalisten palvelujen ja sovellusten käyttäminen

Toiminta digitaalisessa ympäristössä 3, valinnainen 1 osp
- Alakohtaisten digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TAIDE JA LUOVA ILMAISU, 1 + 3 osp

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp
Opiskelija osaa
- tunnistaa kulttuurien ja taiteen merkityksen hyvinvoinnille
- ilmaista itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- ilmaista itseään luovasti kirjoittamalla ja hyödyntää kuvitteellisia tekstejä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp
Opiskelija osaa
- havainnoida ja kerätä tietoa kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä
- suunnitella ja kokeilla teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä. Taide ja luova ilmaisu 5 ja 6 eli ns. kulttuuripassit opiskellaan itsenäisesti opettajan antamien ohjeiden mukaisesti.

Mikäli valinnaisia opiskellaan 3 osp, valitaan Taide ja luova ilmaisu 2 ja 4 sekä toinen kulttuuripasseista tai Taide ja luova ilmaisu 4 ja kulttuuripassit I ja II.

Mikäli valinnaisia opiskellaan 2 osp, valitaan joko Taide ja luova ilmaisu 2 ja 4 tai
Taide ja luova ilmaisu 5 ja 6 eli kulttuuripassit I ja II.

Taide ja luova ilmaisu 1, pakollinen, 1 osp
- kulttuurien ja taiteen eri muotoja omassa työssä

- esimerkkien tunnistaminen paikallisesta, kansallisesta ja eurooppalaisesta kulttuurista ja taiteesta
- taiteen ja kulttuurin vaikutukset hyvinvoinnille
- itsensä ilmaiseminen taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
- luovan kirjoittamisen kokeileminen
- kuvitteellisien tekstien hyödyntäminen kirjoittamisessa
- kaunokirjallisuus luovassa kirjoittamisessa

Taide ja luova ilmaisu 2, valinnainen, 1 osp
- tiedonkeruu kulttuuriympäristön ilmiöistä oman työskentelyn tueksi
- teoksen, tuotteen tai palvelun ideointia

Taide ja luova ilmaisu 4, valinnainen, 1 osp
- teoksen, tuotteen tai palvelun suunnitteleminen ja toteuttaminen luovan ilmaisun keinoin

Taide ja luova ilmaisu 5, valinnainen, 1 osp (kulttuuripassi I)
- itsenäinen opiskelu opettajan antamien ohjeiden mukaisesti
- osallistuminen kulttuuritapahtumiin
- opitun dokumentointi ja raportointi
- Opiskelija kerää suorituksia yhteensä 18 h. Suorituksista vähintään puolet on saamelaiskulttuuriin liittyviä. Yhdestä tapahtumasta voi saada enintään 8 h. Mukaan ei lasketa muihin opintoihin kuuluvia työtehtäviä tapahtumissa.

Taide ja luova ilmaisu 6, valinnainen, 1 osp (kulttuuripassi II)
- itsenäinen opiskelu opettajan antamien ohjeiden mukaisesti
- taide- ja kulttuuriharrastukset sekä vierailut taide- ja kulttuurikohteissa
- opitun dokumentointi ja raportointi
- Opiskelija kerää suorituksia yhteensä 18 h. Suorituksista vähintään puolet on saamelaiskulttuuriin liittyviä. Yhdestä harrastuksesta tai vierailusta voi saada enintään 8 h. Mukaan ei lasketa muihin opintoihin kuuluvia työtehtäviä tai vierailuja.

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

10.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (400013)

Pakolliset osa-alueet

- Matematiikka ja matematiikan soveltaminen, 4 osp
- Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt, 2 osp

MATEMAATTIS-LUONNONTIETEELLINEN OSAAMINEN, 4 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija osaa

- tehdä laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset ja soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- tehdä havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää
- arvioida oman alan matemaattista osaamistaan

Arviointi

Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

- soveltamalla matemaattisia menetelmiä ja ratkaisutapoja
- arvioimalla saatujen tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 1, pakollinen 1 osp

- peruslaskutoimitukset, suhde ja verrannollisuus, yhtälöt
- ongelman ratkaisemista yhtälöiden avulla

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 2, pakollinen 1 osp

- mittayksiköiden muunnoksia omaan alaan soveltaen
- geometria omalla alalla ja arkielämässä

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 3, pakollinen 1 osp

- oman alan laskutoimitukset ja työtehtäviin soveltuvat ratkaisumenetelmät

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen 4, pakollinen 1 osp

- taulukoiden ja piirrosten hyödyntäminen
- tilastollisten aineistojen käsittely

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

FYSIKAALISET JA KEMIALLISET ILMIÖT JA NIIDEN SOVELTAMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp
Opiskelija osaa
- tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja soveltaa niitä arki- ja työelämässä
- huomioida kemialliset aineet ja niiden ominaisuudet työssään
- arvioida oman alan fysiikan ja kemian osaamistaan

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella oppilaitoksen ja sen ulkopuolella olevissa oppimisympäristöissä.

- soveltamalla fysiikan käsitteitä
- huomioimalla oman alan kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 1, pakollinen 1 osp
- oman alan fysikaaliset ilmiöt ja keskeiset käsitteet
- fysiikan taitojen hyödyntäminen

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen 2, pakollinen 1 osp
- oman alan kemiallisten ilmiöiden keskeiset käsitteet
- kemiallisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit
- kemiallisten aineiden turvallinen käsittely

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

10.3 Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (4000014)

Pakolliset osa-alueet

- Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, 2 osp
- Työelämässä toimiminen, 2 osp
- Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet, 1 osp
- Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta, 1 osp
- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 2 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 1 osp

Valinnaiset osa-alueet

- Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen, 1 osp
- Kestävän kehityksen edistäminen, 1 osp
- Psykologia, 1 osp

YHTEISKUNNASSA JA KANSALAISENA TOIMIMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp
Opiskelija osaa
- toimia osana suomalaista yhteiskuntaa
- toimia yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana
- suunnitella omaa talouttaan ja arvioida siihen liittyviä riskejä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp (opiskelijakuntatoiminta)
Opiskelija osaa
- osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 1, pakollinen, 1 osp
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä niiden periaatteiden mukaisesti toimiminen
- kansalaisen perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen
- yhteiskunnalliset vaikuttamistavat
- aktiivisena kansalaisena toimiminen
- yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käyttäminen

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 2, pakollinen, 1 osp
- vastuullinen kuluttaminen, kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet sekä tiedonhaku kuluttajana
- hankintojen suunnitteleminen ja erilaisten rahoitusvaihtoehtojen vertaileminen
- omien tulojen, menojen ja taloudellisten tavoitteiden seuranta
- omaan talouteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen
- oman talouden ennakoiminen erilaisissa elämäntilanteissa

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen 3, valinnainen, 1 osp (opiskelijakuntatoiminta) (TYKY-passi, osa-alue 4)
- osallistuminen opiskelijakunnan toimintaan: dokumentointi ja raportointi
- tiedonhaku opiskelijakunnan vaikuttamismahdollisuuksista: dokumentointi ja raportointi
- opiskelijakunnan päätöksenteon seuraaminen: raportointi

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TYÖELÄMÄSSÄ TOIMIMINEN, 2 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp
Opiskelija osaa
- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita
- solmia työsopimuksen työnantajan kanssa

- toimia osana työyhteisöä

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Työelämässä toimiminen 1, pakollinen, 1 osp
- oman alan työmarkkinoiden tilanne
- työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet
- alan ammatilliset verkostot
- alan työtehtävissä tarvittava osaaminen
- oman alan työehdot ja keskeinen työlainsäädäntö
- työsopimuksen sisältö ja tarkistaminen

Työelämässä toimiminen 2, pakollinen, 1 osp (TYKY-passi, osa-alue 5)
- annettujen työaikojen ja sovittujen toimintatapojen noudattaminen
- ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyvien ohjeiden noudattaminen
- tarkoituksenmukaisen suojavaatetuksen käyttäminen ja työturvallisuusohjeiden noudattaminen
- monimuotoisessa ja -kulttuurisessa työyhteisössä työskenteleminen

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

OPISKELU- JA URASUUNNITTELUVALMIUDET, 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp
Opiskelija osaa
- tunnistaa omia kiinnostuksen kohteitaan, mahdollisuuksiaan ja tuen tarpeitaan
- tehdä tutkintoaan ja uraansa koskevia valintoja
- hankkia tutkinnon suorittamisen aikana tietoa erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta
- valmistautua tutkinnon suorittamisen aikana työnhakuun ja oman osaamisensa esittelyyn.

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet 1, pakollinen, 1 osp
- urasuunnittelu sekä urasuunnitelman laatiminen ja päivittäminen
- omaa osaamista esittelevän tuotoksen tekeminen työnhakua varten

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄMÄINEN TOIMINTA, 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 ops
Opiskelija osaa
- toimia yrityksen tavoitteita edistäen
- ideoida liikeidean ja arvioida sen toteuttamismahdollisuuksia

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta 1, pakollinen 1 osp
- yrittäjämäinen toiminta omalla alalla
- omat yrittäjäominaisuudet ja – valmiudet
- liikeidean suunnittelu ja arviointi

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

TYÖKYVYN JA HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN, 2 + 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 2osp (TYKY-passi, osa-alueet 2 ja 3)
Opiskelija osaa
- huolehtia terveydestään ja toimintakyvystään
- arvioida toimintaympäristön ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä
- edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan
- ehkäistä tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp (TYKY-passi, osa-alueet 2 ja 3)
Opiskelija osaa
- ylläpitää ja edistää työkykyään ja hyvinvointiaan liikunnan avulla
- edistää oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

- perehtymällä terveellisiin elämäntapoihin
- laatimalla oma hyvinvointisuunnitelma
- arvioimalla ja edistämällä omaa hyvinvointia

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 1, pakollinen 1 osp
- kansanterveys
- ravitsemus ja päihteet
- liikunnan, palautumisen, unen ja mielen hyvinvoinnin vaikutukset elimistöön
- toteuttamiskelpoisen suunnitelman laatiminen oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 2, pakollinen 1 osp
- ergonomia ja turvallisuus
- ensiapu ja tapaturmien ehkäisy
- oman suunnitelman toteuttaminen

Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen 3, valinnainen 1 osp
- fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen
- oman kuormituksen seuraaminen
- oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN, 1 + 1 OSP

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp
Opiskelija osaa
- toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet
- pohtia ratkaisuja eettisistä näkökulmista.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp
Opiskelija osaa
- arvioida kestävään kehitykseen vaikuttavat tekijät työssään tai alallaan
- suunnitella kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä toimintatapoja

Arviointi
Linkki alakohtaiseen tutkinnon osan arviointiin

Toteutussuunnitelma

Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kestävän kehityksen edistäminen 1, pakollinen, 1 osp

- kestävän kehityksen periaatteiden mukainen toiminta
- elinkaariajattelun periaatteet
- ratkaisujen eettiset näkökulmat

Kestävän kehityksen edistäminen 2, valinnainen, 1 osp

- kestävään kehitykseen vaikuttavien tekijöiden arvioiminen omassa työssään tai alallaan
- kestävän kehityksen edistämiseen liittyvien toimintatapojen suunnittelu
-

Arviointisuunnitelma

Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen

Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

PSYKOLOGIA, 1 OSP

Valinnaiset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija osaa

- selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä

Arviointi

Tyydyttävä T1

- opiskelija tuntee omaan ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- opiskelija osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä ja toimintaa tiedolla niihin vaikuttavista tekijöistä

Hyvä H3

- opiskelija havainnoi ja ymmärtää omaan ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä
- opiskelija käyttää tietoa omasta ja muiden käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä toimiessaan arjessa

Kiitettävä K5

- opiskelija tiedostaa omien ja toisten käyttäytymiseen ja toimintaan vaikuttavien tekijöiden merkityksen omaan ja muiden hyvinvointiin
- opiskelija soveltaa tietoa erilaisissa arjen tilanteissa

Toteutussuunnitelma
Osa-alueen osaamistavoitteiden mukaisia taitoja opitaan lähiopetuksessa tai itsenäisesti opettajan ohjauksella erilaisissa oppimisympäristöissä.

- perehtymällä ihmisen käyttäytymistä ohjaaviin tekijöihin
- havainnoimalla omaa ja ryhmän toimintaa sekä siihen vaikuttavia tekijöitä

Psykologia 1, valinnainen, 1 osp

- ajattelu, motivaatio ja tunteet toiminnan ohjaajana
- psyykkinen itsesäätely
- minä ja muut ryhmässä

Arviointisuunnitelma
Osaaminen osoitetaan näytössä, tehtävillä tai kokeella. Mikäli opiskelija osoittaa osaamisen näytössä, asiasta sovitaan ennakkoon yhteisten tutkinnon osien opettajan kanssa.

Saamelaiskulttuurin toteutuminen
Oppimistehtävissä valitaan kieleen ja kulttuuriin liittyviä aiheita.

11 Yhteisopetusajan saame 5 osp

Tutkinnon osan voi sisällyttää joko yhteisten tutkinnon osien valinnaisiin osa-alueisiin tai ammatillisiin tutkinnon osiin.

Tavoitteet	Opinnot suoritettuaan opiskelija selviää tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa ja osaa kertoa perusasioita itsestään. Opiskelija osaa saamenkielisiä fraaseja ja osaa käyttää saamea arkielämän asioimistilanteissa. Opiskelija hallitsee ääntämistä ja osaa seurata jokapäiväisiin, välittömiin tilanteisiin liittyviä keskusteluja ja ilmaista mielipiteensä. Opiskelija osaa lukea arkipäivään liittyviä lyhyitä tekstejä ja viestejä. Opiskelija tuntee saamen perusrakenteita. Opiskelija käyttää perinteisiä ja/ tai sähköisiä sanakirjoja ja muita lähteitä opiskelunsa tukena.
Sisältö	Opitaan tavanomaisia vuorovaikutustilanteita, ääntämistä, kielen perusrakenteita ja numeroita. Opiskelija syventää tekstinymmärtämistaitojaan lukemalla esimerkiksi lyhyehköjä tekstejä, ilmoituksia ja luetteloita. Opiskelija tuottaa yksinkertaisia viestejä, kuten postikortteja, tekstiviestejä tai twiittejä. Opiskelija harjoittelee vuorovaikutustilanteissa toimimista kirjallisten tehtävien sekä pari- ja ryhmätyöskentelyn avulla. Opiskelija harjoittelee saamen kielen perusrakenteiden hallintaa suullisten ja kirjallisten tehtävien avulla.
Toteutustavat	Lähiopetus, harjoitukset, itsenäistä työskentelyä.
Arviointi	Arviointi suullisten ja kirjallisten tehtävien perusteella. Arviointi voi sisältää kokeen.

ARVIOINNIN KOHDE **Saamen kieli 5 osp**	**ARVIOINTIKRITEERIT**				
	Tyydyttävä T1	T2	Hyvä H3	H4	Kiitettävä K5
	Opiskelija				
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kertoo ohjatusti itsestään muutamia perusasioita saameksi		kertoo itsestään joitain perusasioita saameksi sekä vastaa itseään koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin		kertoo itsestään perusasioita saameksi, vastaa itseään koskeviin saamenkielisiin kysymyksiin sekä esittää tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä
Saamen kielen perusrakenteiden ja saamenkielisten tekstien hallinta	tunnistaa saamen kielen perusrakenteita ja käyttää niitä tuetusti		käyttää joitain saamen kielen perusrakenteita		käyttää saamen kielen perusrakenteita
	ymmärtää tuettuna lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin		ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä		ymmärtää ja tulkitsee lyhyitä ja yksinkertaisia saamenkielisiä tekstejä
Tiedon hankkiminen	tuntee sanakirjojen ja muiden lähteiden käytön periaatteet		käyttää sanakirjoja opiskelunsa tukena ja kielitaitonsa kehittämisessä		käyttää aktiivisesti sanakirjoja ja muita lähteitä opiskelunsa tukena ja kielitaitonsa kehittämisessä
Saamen kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	tunnistaa saamen kielelle tyypillisiä piirteitä ja on tietoinen saamen kielistä vähemmistökielinä		tunnistaa saamen kielelle tyypillisiä piirteitä ja on tietoinen saamen kielistä vähemmistökielinä ja suomen sukukielenä		ymmärtää saamen kielen ja kulttuurin merkityksen sekä kielelle tyypillisiä piirteitä